

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ซึ่งสามารถส่งออกใบจำหน่ายยังต่างประเทศ และนำรายได้กลับมาสู่ประเทศในแต่ละปีจำนวนมาก ในการส่งสินค้าภาคการเกษตร เช่น ข้าว ยางพารา ข้าวโพด มันสำปะหลัง หรือสินค้าทางการประมง เช่น ปลา กุ้ง หอย ปลาน้ำจืด ใบจำหน่ายยังต่างประเทศนั้น มักจะประสบปัญหาทางด้านการรักษาคุณภาพของสินค้าที่ส่งไปไม่ได้มาตรฐานตามที่ประเทศผู้ซื้อต้องการ เช่น การส่งออกปลาน้ำจืดซึ่งเป็นสินค้าที่สำคัญ และทำรายได้ให้กับประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ไม่น้อยไปกว่าการส่งออกสินค้าภาคการเกษตรชนิดอื่น แต่การส่งออกปลาน้ำจืดมักประสบปัญหาอุปสรรคมากมายหลายประการ ทำให้การส่งออกไม่คล่องตัวเท่าที่ควร ประเทศผู้ซื้อมักจะอ้างว่าปลาน้ำจืดของไทยมีคุณภาพต่ำ มีเชื้อแบคทีเรียเกินมาตรฐานที่ยอมรับอยู่เสมอ ๆ ดังนั้นหากได้มีการนำปลาน้ำจืดมาแปรรูปก่อนการส่งออกจากปลาน้ำจืดเป็นปลาน้ำจืดแปรรูป เช่น การแปรรูปให้เป็นปลาน้ำจืดแห้งที่เป็นตัว ปลาน้ำจืดปรุงรสหรือปลาน้ำจืดแช่แข็งแล้ว จะเป็นหนทางหนึ่งที่จะสามารถขจัดปัญหาที่กล่าวมาแล้วได้ ทั้งจะทำให้มีการลงทุนเพิ่มขึ้นเป็นผลดีแก่ชาวประมง เป็นการสนองนโยบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่พยายามจะนำสินค้าภาคการเกษตรมาแปรรูปก่อนการส่งออก เพื่อให้มีรายได้ภาคอุตสาหกรรมเพิ่ม และเป็นการส่งเสริมให้มีการพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมให้เร็วขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ดังได้กล่าวแล้วว่าการส่งออกปลาน้ำจืดนั้น ถ้าได้มีการแปรรูปให้อยู่ในรูปของปลาน้ำจืดแห้งทั้งที่เป็นตัว หรือที่ปรุงรสแล้ว จะทำให้สามารถแก้ปัญหาทางด้านคุณภาพของปลาน้ำจืด และทำให้เกิดผลดีหลายประการ ดังนั้นในการเขียนวิทยานิพนธ์นี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ

1. ศึกษาประเภท และกระบวนการในการแปรรูปปลาน้ำจืด ซึ่งเป็นกระบวนการเริ่มต้นที่สำคัญ เป็นฐานไปสู่ความเป็นปลาน้ำจืดแปรรูปตามประเภทที่ต้องการ

2. ศึกษาต้นทุนการแปรรูปปลาหมึกเพื่อการส่งออก รวมทั้งต้นทุนประเภทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหลังจากกระบวนการแปรรูปปลาหมึกได้สิ้นสุดลงแล้ว

3. ศึกษาถึงปัจจัย ผลกระทบ และปัญหาที่เกิดขึ้นในขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการแปรรูปปลาหมึก

4. ศึกษาถึงผลตอบแทนที่ได้จากการแปรรูปปลาหมึก และภาวะตลาดตลอดจนแนวโน้มของปลาหมึกแปรรูป

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยนี้ข้อมูลเกี่ยวกับการแปรรูปปลาหมึกส่วนใหญ่จะอยู่ในจังหวัดทางภาคตะวันออก คือ จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการแปรรูปปลาหมึกแห้ง และปลาหมึกบรรจุรสเพื่อการส่งออกหนาแน่นมาก ส่วนจังหวัดใกล้เคียง เช่น ตราด จันทบุรี นั้นก็จะมีบ้าง แต่เป็นเพียงส่วนน้อย ดังนั้น ขอบเขตของการวิจัยจึงสามารถแยกได้ดังนี้

1. การวิจัยนี้จะศึกษาข้อมูลของโรงงานปลาหมึกแปรรูป ที่ส่งออกใบจำหน่ายยังต่างประเทศ ในจังหวัดระยอง ซึ่งมีทั้งหมด 9 โรงงาน

2. การวิจัยนี้จะแบ่งต้นทุนออกเป็น

2.1 ต้นทุนปลาหมึกสด

2.1.1 ปลาหมึกสดที่ซื้อจากชาวประมง

2.1.2 ปลาหมึกสดที่โรงงานเป็นผู้จับเอง

2.2 ต้นทุนแปรรูป ศึกษาข้อมูลจากรโรงงานผู้ผลิตและส่งออกซึ่งมียอดส่งออกประมาณปีละ 100 - 300 ล้านบาท

3. การวิจัยจะเปรียบเทียบต้นทุนการแปรรูปปลาหมึกที่โรงงานเป็นผู้จับเอง กับต้นทุนการแปรรูปปลาหมึกที่โรงงานซื้อจากชาวประมง และเปรียบเทียบผลตอบแทนที่ได้จากการส่งออกปลาหมึกแปรรูปชนิดต่าง ๆ

สมมติฐานในการวิจัย

ในการวิจัยนี้ได้ตั้งสมมติฐานไว้ 2 ประการ คือ

1. ต้นทุนปลาหมึกแปรรูปโดยการทำโรงงานผู้ผลิตเป็นผู้ทำการประมงเองต่ำกว่าต้นทุนปลาหมึกแปรรูปที่โรงงานได้จากการรับซื้อปลาหมึกสดจากชาวประมง

2. ผลตอบแทนที่ได้จากการส่งออกปลาหมึกแห้งและปลาหมึกปรุงรส สูงกว่าผลตอบแทนที่ได้จากการส่งออกปลาหมึกแช่แข็ง

วิธีการวิจัย

การวิจัยทำโดยแบ่งเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ต้นทุนปลาหมึกสด

1.1 ปลาหมึกสดที่ซื้อจากชาวประมง จะคำนวณต้นทุนโดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างมาถี่วเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก

1.2 ปลาหมึกสดที่โรงงานทำการประมงเอง คำนวณต้นทุนโดยการนำค่าใช้จ่ายที่โรงงานต้องจ่ายไปบนแพนทจ๊อบปลาหมึก และแพนทที่เกี่ยวข้งมารวมกันแล้วเฉลี่ยด้วยจำนวนปลาหมึกที่จับได้ทั้งหมด

2. ต้นทุนแปรรูป คำนวณจากค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการแปรรูปปลาหมึกในแต่ละโรงงานมารวมกันแล้วเฉลี่ยด้วยจำนวนโรงงานในแต่ละกรณี

3. นำต้นทุนปลาหมึกสดรวมกับต้นทุนแปรรูปจะได้เป็นต้นทุนรวมทั้งหมด เมื่อนำมาเฉลี่ยด้วยจำนวนปลาหมึกที่แปรรูปสมบูรณ์แล้ว จำทำให้ได้ราคาต้นทุนปลาหมึกแปรรูป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการวิจัยนี้ นอกจากจะเป็นการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปปลาหมึก ซึ่งทำให้ได้รับผลตอบแทนที่ดีแล้วยัง เป็นประโยชน์ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อสนับสนุนให้มีการนำสินค้าเกษตรกรรม มาแปรรูปก่อนการส่งออก อันจะทำให้ได้รับรายได้เพิ่มมากขึ้น และเป็นการช่วยแก้ไขภาวะการขาดดุลการค้ากับต่างประเทศได้อีกวิธีหนึ่ง

2. เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดอุตสาหกรรมการผลิตอาหารเพื่อการส่งออก โดยใช้วัตถุดิบภายในประเทศเพิ่มขึ้น

3. เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจลงทุน ใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนลงทุนและตัดสินใจ

4. เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ภาครัฐบาล เห็นผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการนำสินค้าเกษตรมาแปรรูปก่อนการส่งออก และหาทางแก้ไขปัญหาด่าง ๆ ที่ผู้ส่งออกต้องประสบ ทั้งปัญหาทางด้านนโยบายของรัฐบาล และปัญหาจากประเทศผู้ซื้อ